

Servei Especial de Delictes d'Odi i Discriminació de la Fiscalia Provincial de Barcelona

Miguel Ángel Aguilar. Servei Especial de Delictes d'Odi i Discriminació

Introducció

Els delictes d'odi i discriminació (*hate crimes* en la terminologia internacional) són fruit del racisme, la xenofòbia, l'homofòbia, l'aporofòbia (odi als pobres), la intolerància religiosa, ideològica o de consciència i altres formes abominables d'odi que constitueixen violacions directes dels principis de llibertat, igualtat, democràcia, respecte dels drets humans i de les llibertats fonamentals, principis en què es fonamenta la Unió Europea (art. 6 del Tractat de la Unió Europea, art. 13 del Tractat Constitutiu de la Comunitat Europea, arts. 10 i 11 del Conveni Europeu de Drets Humans i Llibertats Fonamentals i Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea, capítols I a III, particularment els arts. 1, 6, 10 i 21), i que són la base del nostre ordre constitucional (arts. 1, 9.2, 10, 14 i seg. de la Constitució de 1978 i arts. 4, 15, 40 i 41 de l'Estatut de Catalunya de 2006).

El dret a la igualtat davant la llei i que tota persona estigui protegida contra la discriminació constitueix un dret universal reconegut en la Declaració Universal de Drets Humans, la Convenció de les Nacions Unides sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona, la Convenció internacional sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació racial i els Pactes de les Nacions Unides de Drets Civils i Polítics i sobre Drets Econòmics, Socials i Culturals, així com en el Conveni Europeu per a la Protecció dels Drets Humans i de les Llibertats

Fonamentals, dels quals Espanya és signatària.

La importància creixent del dret penal com a instrument per a combatre eficaçment la discriminació i l'odi als que són diferents ha estat posada de manifest recentment per la Unió Europea en la Decisió Marc 2008/913 de 28 de novembre, dictada pel Consell Europeu i relativa a la lluita contra determinades formes i manifestacions de racisme i xenofòbia mitjançant el dret penal, norma que s'uneix a les directives ja existents en la Unió Europea sobre igualtat i no-discriminació com ara les núm. 2000/78, de 27 de novembre de 2000 i núm. 2000/43, de 29 de juny de 2000, i a la qual se sumarà en el futur el projecte de directiva sobre igualtat de tracte entre les persones independentment de la seva religió o les seves conviccions, discapacitat, edat o orientació sexual.

El Consell Europeu de 14 de desembre de 2007, celebrat a Brussel·les, i el Parlament Europeu en les resolucions de 26/4/2007 i 20/5/2008 han instat els Estats membres de la Unió Europea a redoblar els seus esforços per prevenir i combatre la discriminació i incrementar la protecció contra la discriminació.

El cabal comunitari en matèria d'igualtat i no discriminació ha estat incorporat a la legislació espanyola en virtut de diverses lleis com la Llei 62/2003, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social.

Al seu torn, s'han de contemplar nous i potents instruments jurídics

en tots els ordres jurisdiccionals en el marc d'una futura llei integral per la igualtat de tracte i contra la discriminació, en la línia de les previsions de la proposta directiva de la Unió Europea sobre igualtat de tracte, pendent d'aprovació.

Concepte de delictes d'odi i discriminació

Des del punt de vista doctrinal i purament científic es distingeix entre:

a) *Delictes d'odi*. La denominació *delictes d'odi* (en anglès, *hate crimes*) té l'origen en una de les línies politicriminals fonamentals en dret comparat, tant en l'àmbit anglosaxó (Estats Units d'Amèrica i Regne Unit) com en el germànic (Alemanya, Àustria i Suïssa) i el llatí (Itàlia, França, Portugal): la creació de delictes *sui generis d'odi* (*hate crime*, *hate-motivated crime*, *bias crime*, *bias-motivated crime*, *ethnviolence*, *Ha verbrechen*, etc.), que tenen lloc quan una persona n'ataca una altra i la tria com a víctima guiada per l'odi, la por o l'aversion irracional en funció de la seva pertinença a un grup o col·lectiu social determinats, segons el *lloc de naixement, l'origen racial o ètnic, el sexe, la religió, la convicció o opinió, l'edat, la discapacitat, l'orientació o la identitat de gènere*.

Es tracta de delictes comesos per la intolerància, és a dir, per prejudicis o animadversió envers les persones pel simple fet de ser diferents pel que fa a la raça, ètnia, origen, orientació o identitat sexuals, discapacitat, malaltia, sexe, religió o creences, edat o qualse-

vol altra condició o circumstància social o personal.

b) *Delictes de discriminació.* Són tots aquells en què s'ataca el bé jurídic de la igualtat de tracte, tant si es fa de manera directa com indirecta.

- Es considera discriminació directa la situació en què es troba una persona que sigui, hagi estat o pogués ser tractada de manera menys favorable que una altra en situació anàloga o comparable, a causa dels motius següents: *lloc de naixement, origen racial o ètnic, sexe, religió, convicció o opinió, edat, discapacitat, orientació o identitat de gènere.*

- Es considera discriminació indirecta la situació en què una disposició, un criteri o una pràctica aparentment neutres ocasiona o pot ocasionar un desavantatge particular a algunes persones respecte a d'altres per raó dels motius abans exposats.

- No es considera discriminació la situació en què la diferència de tracte o la disposició, el criteri o la pràctica es puguin justificar objectivament per una finalitat legítima i com a mitjà adequat, necessari i proporcionat per assolir aquest objectiu.

Els delictes d'odi i discriminació s'escauen, en major o menor mesura, en tots els països.¹

Delictes d'odi i discriminació en el Codi Penal espanyol

El Codi Penal (CP) del 1995 contempla nombroses figures delictives que responen al concepte internacional de «delictes d'odi i discriminació», si bé

hi estan disperses al llarg de diferents títols; però, a tall de resum, les més importants són:

a) Tots els fets, constitutius de delictes o falta comesos per motius racistes, antisemites o altres classes de discriminació referents a la ideologia, la religió o les creences de la víctima, a l'ètnia, la raça o la nació a la qual pertany, al seu sexe o la seva orientació sexual, o a la malaltia o discapacitat que tingui; en definitiva, pels motius expressats en l'article 22.4 (CP) i a més altres motius no contemplats en aquest precepte, com ara l'edat, la situació de pobresa de la víctima, la identitat de gènere, la llengua o qualsevol altra circumstància o condició social o personal de la víctima.

b) El delictes d'amenaçes adreçades a atemorir un grup ètnic, cultural o religiós, o un col·lectiu social o professional, o qualsevol altre grup de persones.

c) El delictes d'incitació a l'odi, la violència o la discriminació de l'article 510.1 (CP) i el delictes de difusió d'informacions injurioses del paràgraf segon d'aquest article.

d) La discriminació en l'àmbit laboral de l'article 314 (CP).

e) El delictes d'associació il·lícita per promoure l'odi, la violència o la discriminació de l'article 515.5 (CP).

f) Els delictes contra la llibertat de consciència i els sentiments religiosos dels articles 522 a 525 (CP).

g) El delictes de denegació d'una prestació pel particular encarregat d'un servei públic o pel funcionari públic de l'article 511 (CP).

h) El delictes de denegació de prestacions en l'exercici d'activitats empresarials o professionals de l'article 512 (CP).

i) Els delictes de genocidi i lesa humanitat dels articles 607 i 607 bis.

Servei de Delictes d'Odi i Discriminació a la Fiscalia Provincial de Barcelona

L'experiència acumulada a la Fiscalia de Catalunya, particularment a la Fiscalia de Barcelona, ha evidenciat una sèrie de problemes comuns que afecten totes les víctimes de delictes d'odi i discriminació.

Aquests fets delictius presenten particularitats i especificitats que exigeixen una atenció i una resposta especialitzades del Ministeri Públic, particularment en èpoques de crisi econòmica en què es donen les condicions socials i econòmiques adients per a una major penetració social de la difusió de la doctrina de l'odi i del rebuig al qui és diferent.

En aquest context, l'octubre del 2009 es va crear dins de la Fiscalia Provincial de Barcelona el Servei Especial de Delictes d'Odi i Discriminació, la finalitat del qual és coordinar l'ac-

1. Vegeu OSCE/ODDHIR (2008 i 2009), «Hate crimes in the OSCE region: incidents and responses» [Delictes d'odi a la regió OSCE: incidents i respostes]. Informes 2007 i 2008, a: <http://tandis.odhhr.pl>, i els informes individuals de seguiment de cada país de la Comissió Europea contra el Racisme i la Intolerància (ECR), a: http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/activities/countrybycountry_en.asp

tuació de tots els fiscals i les fiscals que componen aquesta Fiscalia en aquells fets delictius comesos per motius discriminatoris a fi de garantir la necessària unitat d'actuació en la interpretació i aplicació de la llei.

L'actuació específica i especialitzada del Ministeri Fiscal, reclamada per diferents associacions i organitzacions que treballen en l'àmbit de la prevenció i la lluita contra la discriminació en tots els fronts, és motivada per la necessitat d'abordar de manera qualificada els problemes comuns que afecten totes les víctimes de discriminació, com a manera de contribuir a la unificació en l'aplicació dels preceptes del Codi Penal i superar les dificultats tècniques derivades de la deficient i ja desfasada redacció dels mateixos i de la falta de coordinació sistemàtica en el catàleg de les causes discriminatòries previstes en els diversos preceptes del Codi, així com atendre les disfuncions que es puguin produir per la manca de la necessària unitat d'actuació en l'abordatge, tant pels cossos i les forces de seguretat com pel Ministeri Fiscal, de la investigació d'aquest tipus de delictes, l'atenció a les víctimes i la depuració de les responsabilitats penals corresponents.

Altres raons que aconsellen una resposta especialitzada de la Fiscalia, mitjançant la creació de serveis especials a tot Espanya, vénen donades per la complexitat creixent que va adquirint progressivament la investigació dels anomenats delictes d'odi com a conseqüència de la proliferació a Internet de

pàgines, blocs personals i agrupacions de persones en xarxes socials dedicades a la comissió de delictes de provocació a l'odi, la violència i la discriminació, tot això sense menystenir que un important caldo de cultiu del racisme, la xenofòbia o la homofòbia el constitueix també l'activitat de veritables grups violents o tribus urbanes definides per afinitats musicals, estètiques, esportives, etc., entre les quals hi ha el moviment skinhead, subcultura violenta i racista l'agressivitat i perillositat de la qual han estat denunciades per la Comissió d'Investigació del Racisme i la Xenofòbia del Parlament Europeu i per nombroses i prestigioses entitats de lluita contra la discriminació com ara l'European Network of Legal Experts in the Non-Discrimination Field,² el Migration Policy Group, el Movimiento contra la Intolerancia,³ SOS Racisme,⁴ etc.

Els problemes més comuns que hem observat i que afecten d'una manera molt semblant totes les víctimes de delictes discriminatoris són:

1. Desconeixement del nombre de fets

Un problema important detectat és l'absència absoluta de xifres sobre les infraccions penals amb una motivació discriminatòria que es cometen en l'àmbit de Catalunya, problema que afecta igualment la resta d'Espanya, amb la sola excepció de les infraccions penals comeses per discriminació relativa a l'orientació i la identitat sexuals i que són denunciades en comissaries del cos de Mossos d'Esquadra, les xifres del

qual ja són conegudes des de l'aprovació d'un protocol específic sobre aquest tipus de fets per aquest cos policial.

La dimensió del problema té dues vessants:

a) *Fets no denunciats.* Hom té la impressió fonamentada que molts dels delictes comesos no es denuncien, de manera que existeix una autèntica xifra negra de fets que les víctimes, per múltiples raons, no volen o no gosen denunciar o ignoren que poden denunciar.

Les motivacions són diverses, des de les víctimes que no coneixen els seus drets davant d'un fet delictiu amb motivació discriminatòria (per exemple, hi ha víctimes que ignoren que pot ser un delictat negar-los una prestació en un establiment a causa del color de la seva pell), passant per les víctimes que no confien en la policia ni en la justícia perquè pensen que no les escoltaran ni creuran, fins a les que expressen por de denunciar per les repercussions que els pot comportar en l'àmbit personal.

Les víctimes estrangeres són més vulnerables, en particular aquelles la situació legal de les quals a Espanya no està regularitzada, perquè moltes vegades no només ignoren els seus drets sinó que tampoc no gosen denunciar

2. Vegeu l'European Anti-discrimination Law Review, juliol de 2009.

3. Vegeu l'Informe Raxen 2009, del Movimiento contra la Intolerancia.

4. Vegeu la Memòria 2008 de l'Oficina de Denúncies de SOS Racisme.

els fets per por de ser expulsades del territori espanyol. En algunes ocasions no els denuncien perquè pensen que el seu testimoni tindrà menys valor que el del seu agressor si és nacional; algunes persones fins i tot han arribat a no denunciar perquè desconfien dels cossos i les forces de seguretat atesa l'experiència traumàtica viscuda per algunes a mans de la policia dels seus països d'origen.

Pel que fa a les víctimes de discriminació per raó d'orientació o identitat sexual, la no denúncia obeeix en moltes ocasions al temor fonamentat que la denúncia comporti revelar l'orientació sexual davant la família, a la feina o en el seu cercle social, especialment en poblacions petites o àmbits rurals. Altres vegades el fet que el delictes es cometi en circumstàncies molt íntimes afavoreix que les víctimes no el denunciïn, situació que molts dels autors aprofiten, sabent la impunitat que això comportarà.

Entre el col·lectiu gitano és freqüent la sensació que no serveix de res denunciar; és freqüent entre les víctimes gitanes el desig de no denunciar perquè «mai no s'aconsegueix res, això no canviarà», així ho posa de manifest la Fundació Secretariat Gitano en el seu Informe Anual 2009.

En aquest sentit la prestigiosa Agència de Drets Fonamentals de la Unió Europea (FRA) ha dut a terme una enquesta entre 23.500 ciutadans i ciutadanes de la Unió Europea pertanyents a grups de minories ètniques o racials i immi-

grants, donada a conèixer a Estocolm el desembre del 2009,⁵ en què es posen de manifest les dades següents:

– El 12% de les persones enquestades afirmen haver estat víctimes d'un fet delictiu discriminatori en els darrers dotze mesos i un 37% d'una situació discriminatòria.

– Gairebé la meitat, el 46%, desconeixia que existís una legislació que prohibís tota discriminació contra les persones per raó de la raça o ètnia en botigues, restaurants, bars o clubs.

– El 82% de les persones que han estat víctimes de discriminacions en els dotze darrers mesos no han denunciat els fets i la raó principal per al 64% és la convicció que «això no canviarà res».

– Al mateix temps, el 80% no coneixia cap organització que pugés proporcionar ajuda o assessorament a les víctimes de discriminació. Això fa palès que hi ha una necessitat urgent de proporcionar millor informació.

Els nivells més alts de discriminació s'observen en la població romaní, en la qual una de cada dues persones enquestades afirma que ha estat discriminada en els darrers dotze mesos. Els nivells de discriminació són elevats també entre la població nord-africana (36%) i la subsahariana (41%).

Morten Kjaerum:⁶ «L'enquesta indica que la immensa majoria de les persones enquestades no dona part les seves experiències de discriminació o delictes racistes a cap organisme competent. Milers de casos de delictes racistes i discriminacions no surten a la llum. Això

significa, per tant, que els autors del delictes queden impunes, no es fa justícia a les víctimes i els responsables de la formulació de polítiques no poden emprendre les accions adients per evitar que les infraccions es repeteixin. Cal esperar que les dades d'aquesta nova enquesta fomentin la sensibilització respecte a la necessitat de desenvolupar unes respostes polítiques amb objectius més concrets per fer front a aquesta xacra social».

«La situació planteja qüestions importants, per exemple, com es pot fer augmentar la sensibilització respecte dels drets i com es pot reforçar la confiança en els mecanismes de protecció vigents», diu Morten Kjaerum. «És important animar les víctimes de discriminació o d'assetjament a donar part de les seves experiències i assegurar-los que les seves denúncies es consideraran seriosament.»

b) *Sistemes informàtics incomplets.* La segona vessant té relació amb l'organització dels sistemes estadístics dels cossos i les forces de seguretat i de la mateixa Administració de justícia. Els sistemes informàtics policials, de les fiscalies i dels tribunals de justícia no disposen d'etiquetes específiques que permetin, en primer lloc, classificar i, en segon lloc, quantificar les infraccions penals

5. http://fra.europa.eu/fraWebsite/home/pub_eu-midis_en.htm

6. Morten Kjaerum és el director de l'Agència Europea de Drets Fonamentals de la Unió Europea (FRA).

en què pugui existir una motivació de discriminació.

La situació fa que els poders públics tinguin un desconeixement total de la xifra real de delictes d'odi (*hate crimes*) o amb component de discriminació que s'estan cometent, la qual cosa indubtablement comporta una dificultat afegida en el disseny de les polítiques criminals adequades per a combatre'ls.

L'excepció la marquen els fets delictius comesos per raó de l'orientació o la identitat sexual de la víctima, que són registrats i quantificats des del juliol del 2008 en virtut de l'aprovació, pel Departament d'Interior de la Generalitat de Catalunya i per iniciativa i impuls de la Fiscalia Superior, del Protocol del Cos de Mossos d'Esquadra sobre intervenció policial en fets delictius motivats per l'orientació sexual i la identitat de gènere de la víctima, en què per primera vegada i de forma pionera a tot l'Estat es contempla la recollida i catalogació específica en els sistemes informàtics policials de les infraccions amb una motivació de discriminació per orientació sexual o per identitat de gènere.

Per tal de conèixer tots els fets delictius comesos en funció dels diferents motius de discriminació seria necessari que tots els cossos i les forces de seguretat, estatals i autonòmics, permetessin registrar cada denúncia segons el tipus de discriminació (racisme, xenofòbia, discapacitat, edat, sexe, creences, religió, etc.).

2. Agressions gratuïtes amb ànim únicament vexatori

S'acostumen a produir fets de naturalesa violenta en la comissió dels quals l'autor actua amb una motivació exclusivament basada en el rebuig de la persona diferent, amb la finalitat de menyscar la seva dignitat, amb una certa tendència de jutges i fiscals, en alguns casos, de restar gravetat als fets denunciats com a amenaces, injúries o lesions amb primera assistència facultativa, que en diverses ocasions queden reduïdes des del primer moment a simples infraccions lleus, sense que s'aprofundeixi la investigació.

La Instrucció 6/07 de la Fiscalia Superior de Catalunya considera que, davant d'agressions físiques a persones amb violència absolutament gratuïta executada amb la finalitat d'humiliar i vexar la víctima, creant-li un sentiment de terror, d'angoixa o d'inferioritat per la gratuïtat de l'atac sofert, a més de lesionar-li la integritat física s'atempta també contra la seva dignitat com a persones, i ordena qualificar aquests casos no només com a delictes o falta de lesions, sinó, a més, com a delictes contra la integritat moral de l'article 173.1 del Codi Penal, en concurs ideal de l'article 77 del Codi Penal amb la mencionada infracció de lesions.

Aquesta Instrucció ha comportat un canvi en la manera com el Ministeri Públic aborda aquelles agressions físiques comeses per motius discriminatoris que, si bé només causaven un resultat d'una primera assistència facultativa,

tanmateix tenien especial intensitat lesiva per a la dignitat de les persones, i obliga a qualificar els fets també com un delictes contra la integritat moral.

En aquest sentit ha estat significatiu el cas d'una agressió a una menor equatoriana en un tren de l'empresa Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya (FGC) a la província de Barcelona, assumpte de gran transcendència mediàtica pel fet d'haver estat captat per les càmeres del tren i perquè en un primer moment va donar lloc a la incoació d'un simple judici de faltes. El recurs de la Fiscalia, en estimar que a més de la lesió física hi havia una lesió a la integritat moral de la víctima, va donar lloc a una sentència condemnatòria per delictes contra la integritat moral de l'article 173 (CP) dictada amb data 16/3/2009 pel Jutjat Penal núm. 16 de Barcelona, confirmada per sentència de la Secció Sisena de l'Audiència Provincial amb data 8/2/2010.

3. Atestats policials

Amb l'excepció dels atestats incoats pel cos de Mossos d'Esquadra en relació amb els delictes motivats per l'orientació sexual i la identitat de gènere de la víctima fruit del protocol que hi regeix des del juliol del 2008, en els atestats de tots els cossos i les forces de seguretat s'observa una falta de referència a la motivació de l'autor en la comissió de les infraccions penals amb contingut discriminatori, i es limiten a tramitar la denúncia de l'agressió, l'insult, la coacció, etc. com qualsevol altra.

La descripció de la motivació a través de les dades que s'obtenen de les declaracions de les víctimes o de les persones implicades i la correcta realització per la policia d'actes d'inspecció ocular degudament acompanyats de reportatges fotogràfics o videogràfics que recullin vestigis com símbols, anagrames, indumentària o tatuatges dels presumptes autors són de màxima importància per a la correcta qualificació juridicopenal dels fets i, en especial, per a l'apreciació de l'agreujant de l'article 22.4 del Codi Penal; a més, tot això té importants repercussions en la possible adopció de mesures cautelars com ara la presó provisional o la prohibició d'acostament de l'autor a la víctima.

La inclusió de la motivació dels autors en l'atestat policial va ser decisiva per a obtenir la important condemna imposada pel Jutjat Penal núm. 22 de Barcelona, amb data 29/10/2009 i confirmada per sentència amb data 23/2/2010 per l'Audiència Provincial de Barcelona, per delictes de lesions amb agreujant de xenofòbia i racisme per les agressions causades a jugadors d'un equip de futbol d'origen sud-americà provocades per jugadors de l'equip contrincant vinculats a grups ultra. La descripció en l'atestat policial no només de les desafortunades frases racistes proferides en l'encontre sinó també dels símbols neonazis que portaven en la indumentària alguns dels penats va permetre acreditar l'agreujant de racisme i xenofòbia.

D'altra banda és molt important també aprofundir, en els atestats poli-

cial, en *l'esbrinament de la possible pertinença de les persones implicades en trames o grups organitzats* l'objectiu dels quals sigui cometre actes de violència, odi i discriminació contra les persones per les seves circumstàncies o condicions personals o socials, ja que altrament s'impedeix poder imputar-los la participació en el delictes d'associació il·lícita de l'article 515.5 del Codi Penal.

Malgrat el que s'ha dit anteriorment seria injust deixar de reconèixer el brillant treball policial que va permetre desarticlar l'entramat de persones vinculades a la neonazi Libreria Kalki i al Centro de Estudios Indoeuropeos i que va culminar amb importants penes de presó imposades en la sentència dictada per la Secció Desena de l'Audiència Provincial de Barcelona amb data 28/9/2009 en què se'ls condemna pels delictes d'instigació de l'odi, la violència i la discriminació de l'article 510 (CP), pel delictes de difusió d'idees que justifiquen el genocidi de l'article 607.2 (CP) i pel delictes d'associació il·lícita de l'article 515.5. Aquesta és la segona sentència a Espanya que condemna grups d'aquesta naturalesa per delictes d'associació il·lícita, després de la primera, que també es va dictar aquell any, concretament la sentència de l'assumpte «hammer-skins», dictada amb data 16/7/2009 per l'Audiència Provincial de Madrid.

El nomenament, pel fiscal cap de l'Audiència Nacional, d'un fiscal especial per a combatre aquest tipus de grups dins de les competències d'aquest òrgan judicial constitueix un pas decisiu

en la lluita contra els grups organitzats que tenen per finalitat subvertir l'ordre constitucional o alterar greument la pau pública o atemorir col·lectius socials, polítics o professionals.

4. Grups i organitzacions que fan servir els serveis de la societat de la informació, particularment Internet, per a propagar els seus discursos d'odi, violència i discriminació

Un altre motiu de preocupació per a la Fiscalia és donat pel lent però progressiu creixement de grups i organitzacions que fan servir els serveis de la societat de la informació, particularment Internet, per a propagar els seus discursos d'odi, violència i discriminació, aprofitant les facilitats que brinden pel que fa a la difusió massiva de les seves idees i emparant-se en les dificultats que ofereix investigar-los i perseguir-los quan els autors es troben en països en els quals aquest tipus de comportaments no són delictius. Són poques les investigacions policials que es duen a terme malgrat el creixement exponencial de pàgines web que es constitueixen amb la finalitat de propagar la doctrina de l'odi contra les persones pel simple fet de ser de raça, religió, creences o orientació sexual diferents.

En aquest sentit van ser paradigmàtiques unes diligències d'investigació incoades a la Fiscalia de Barcelona en virtut de la denúncia formulada pel Front d'Alliberament Gai de Catalunya i l'Associació de Famílies Gais i Lesbianes davant un grup de persones constituït

a la xarxa social Facebook, en la pàgina web del qual s'incitava clarament a l'odi i la violència contra les persones homosexuals.

La tasca policial i de la Fiscalia en la lluita contra les pàgines web des de les quals s'incita a la violència, l'odi i la discriminació contra persones o col·lectius per motiu de raça, orientació sexual, religió o creences (art. 510 CP), ensopega en no poques ocasions amb seriosos obstacles davant d'alguns jutges d'instrucció, que minimitzen els fets o els justifiquen a l'empara d'un concepte mal entès de les llibertats ideològica o de consciència i d'expressió dels articles 16 i 20 de la Constitució. En aquest sentit cal posar de manifest l'èxit aconseguit per la Fiscalia de l'Àrea de Sabadell en aconseguir via recurs de l'Audiència Provincial de Barcelona la revocació de l'acte d'arxiu d'unes diligències prèvies que se seguien al Jutjat d'Instrucció de Cerdanyola del Vallès contra el responsable d'una pàgina web en què es feia difusió d'idees que justificaven el genocidi nazi sobre el poble jueu i s'incitava a l'odi i la violència per motius discriminatoris.

5. Actes públics convocats deliberadament per propagar l'odi i la violència

També és freqüent la celebració d'actes públics com ara concentracions, conferències i concerts musicals convocats deliberadament per propagar l'odi i la violència contra persones o grups per motius discriminatoris.

La Fiscalia de Barcelona ha obert diligències d'investigació en relació amb la celebració d'un concert en el repertori musical del qual hi havia cançons que inciten a l'odi, la violència i la discriminació per raons d'orientació sexual, i també en relació amb conferències organitzades per la Libreria Europa com les impartides per Richard Edmons, escriptor membre del consell consultiu de l'ultradretà National British Party, conegut per les seves posicions racistes, xenòfobes i revisionistes en relació amb l'holocaust nazi sobre el poble jueu, i les conferències organitzades amb David Duke, conegut membre del Ku Klux Klan.

6. Dèficit de formació en els coneixements relatius al principi d'igualtat i no-discriminació

Finalment s'observa un dèficit important de formació en els coneixements relatius al principi d'igualtat i no discriminació i que afecta en diversa mesura jutges, fiscals, secretaris judicials, forenses, cossos i forces de seguretat, funcionaris de presons i membres d'empreses de seguretat privada, circumstància que en alguns casos impedeix detectar amb el rigor necessari els casos de discriminació i donar-los la resposta adient. És relativament freqüent trobar casos en què s'ha derivat als serveis d'informació al consumidor fets com negar l'entrada a una persona en un establiment a causa de la seva raça, quan la praxi correcta hauria estat tramitar un procediment penal per

delicte contra els drets fonamentals de l'article 512 del Codi Penal.

Reformes legislatives i dotació de mitjans

Els problemes exposats exigeixen reformes legislatives i la dotació dels mitjans humans i materials adients que permetin a l'Administració de justícia disposar d'eines millors per a perseguir els delictes d'odi i amb component de discriminació. Destaquem les necessitats següents:

a) *Reformes del Codi Penal.* Si bé el Codi Penal del 1995, aprovat per la Llei Orgànica 10/1995 de 23 de novembre va marcar una fita històrica i un canvi de cent vuitanta graus en l'abordatge del fenomen de la discriminació en contemplar de manera expressa figures delictives i un agreujant específic que sancionava certs comportaments en què era present el mòbil de la discriminació, els canvis constants produïts en la societat espanyola i l'escassa aplicació que han tingut alguns dels articles del Codi Penal mencionats, han posat de manifest la necessitat de procedir a actualitzar-lo per cobrir-ne les omissions, deficiències o llacunes. S'ha d'abordar una reforma que posi al dia els articles 22.4, 129, 173, 314, 510 a 512, 607 i 607 bis, tots ells del Codi Penal.

b) *Fiscalia especialitzada,* mitjançant la creació d'una xarxa de fiscals especialitzats a tot l'Estat amb atenció exclusiva o preferent envers la persecució de delictes d'odi i de delictes amb component de discriminació. La resposta

especialitzada de la Fiscalia en altres àmbits, com ara els delictes relacionats amb la corrupció, el medi ambient o de sinistralitat laboral, ha demostrat sense cap mena de dubtes una gran eficàcia en la seva persecució i a l'hora de garantir la necessària unitat que ha de caracteritzar l'actuació del Ministeri Fiscal. No cal ni dir que per a això cal la dotació de les places necessàries en el Ministeri Fiscal per poder atendre degudament aquestes funcions.

c) Reformes en la legislació dels cossos i les forces de seguretat que permetin constituir *unitats especialitzades de policia* per a investigar aquest tipus de delictes i que permetin abordar d'una manera més sòlida i eficaç l'esbrinament de la pertinença de molts dels autors d'aquests delictes a grups o bandes organitzades dedicades a sembrar i difondre l'odi contra persones per les seves condicions socials o personals.

d) Previsió expressa a la *lleï d'enjudiciament criminal* de poder adoptar cautelarment el bloqueig de pàgines web, blocs, enviaments massius de correus, etc. en què es fa una incitació a l'odi i

a la discriminació, aprofitant l'ocasió per resoldre els problemes i les contradiccions que plantegen en aquest sentit les solucions previstes a la Llei 34/2002, d'11 de juliol, de serveis de la societat de la informació i a la Llei 25/2007, de 18 d'octubre, de conservació de dades de comunicacions electròniques i xarxes públiques de comunicació. Tot això sense perjudici de preveure en el Codi Penal la imposició d'aquestes mesures com a pena o conseqüència accessòria en el Codi Penal.

e) La lleï ha de preveure expressament que tant els *sistemes informàtics* policials com els dels diferents òrgans de l'Administració de justícia (jutjats, tribunals i fiscalies) s'ajustin per poder comptabilitzar tots els delictes d'odi i amb component de discriminació que són denunciats, ja que en l'actualitat això no està previst, la qual cosa comporta que no tinguem xifres reals i fiables del volum d'aquests delictes al nostre país. Sense conèixer la dimensió i l'abast reals del problema serà impossible que els poders públics dissenyin una política criminal efectiva i mínimament seriosa.

f) El gran cavall de batalla al qual ens enfrontem en la pràctica diària i que constitueix un veritable desafiament és conèixer la xifra negra de delictes que es cometen i que per diverses raons les víctimes no denuncien. És indispensable fer campanyes públiques de *sensibilització i incentivació de la denúncia* per les víctimes i la realització d'estudis sociològics que permetin conèixer aquesta «*xifra negra*» de fets que es cometen i no es denuncien.

g) Cal incloure amb caràcter obligatori la *formació en igualtat, en delictes d'odi i en delictes amb component de discriminació* en tots els plans formatius dels cossos i les forces de seguretat, el Consell General del Poder Judicial, la Fiscalia General de l'Estat, i les institucions penitenciàries en relació amb els funcionaris de presons, i això tant en la formació bàsica com en la continuada.

h) S'ha d'abordar també d'una manera decidida amb les *empreses de seguretat privada* la formació mínima indispensable en igualtat, en delictes d'odi i en delictes amb component de discriminació, especialment per accedir a ser-ne membres. ●